

چون بيركارى

بخوينين؟

نوسينى : پاول داوكينز

وهرگيرانى : تهركان محمد عزيز

"بابه ته كه ئه وه نيه كه من زور زيره كم، تنها ئه وه يه كه من ماوه يه كي
 زياتر له گه ل كيشه كاندا ده مينمه وه." **(نه لييرت نه نيشتاين)**

ئاوه رڦا

◀ پيشه كي

◀ بيرڪاري خاوه ني سئ تايه تمه ندي گرنه

◀ رينمايي گشتي

◀ رينمايي تايه تي

• كوكرده وه تيبيني

• داواكردي هاوكاري

• ئه ركي مائه وه

• شيكاركردي پرسيار

• كوششكردي بؤ تاقيكرده وه

• ئه نجامداني تاقيكرده وه

• په ندوه رگرتن له هه ئه كان

تیبيني / له هندی شویندا به پیویستم زانیوه که هندی نوسین زیاد یان که م بکه م.

پیشهکی

بابه تی بیرکاری زورجار ئەگەری هەیه رەتکریتهوه، چونکه کۆششکردن و کارامهیی له بابەتیکى وهک بیرکاریدا، که به ئاسانی بابەتەکانی که له که ده کات، پتویستی به هه ولدانیکی به رده وام و باش ههیه، ئەگینا توشی کیشهی تینه گه یشتن ده بیتهوه. بویه ئەو ریگایه ی که بۆ کۆششکردن ده یگریته بهر، ده توانیت رۆلکی ئیجگار کاریگەر ببینیت له کاتی فیربوندا.

له م نامیلکه یه دا کۆمه له تیبینییه کی زور ئاماده کراوه و چاوه روانکراویشه که له وانیه به هوی زوریانه وه یان به هوی نه بونی کاته وه، توانات نه بی هه مویان جیبه جی بکه ییت. ئەمه کیشه نیه، هه ریه ک له ئیمه به پیی کات و بار و شیوازی تایه تی ده خوینین و هیچ ریگایه کی دیاریکراومان نیه تا له سه ری برۆین، یاخود ناتوانین بلین فلان ریگا راسته و ئەوانی تر هه لهن.

ئامانجم له م تیبینیانه بریتیه له پالپشتی و بهرچاوه رونی بۆ توی خویندکار، تا له و ماوه یه ی که دیاریکراوه بۆ کۆششکردن، هه ولده ییت ئەوه ی پتویسته ئەنجامی بده ییت، ئەمه ش له پیناو به ده سه تینانی نمره یه کی نایابدا.

له ئیستادا، پیم وایت ۲ کۆمه له خویندکار هه ن که ئەم نوسینه ده خویننه وه:

یه که م / ئەوانه ی که وا دلخۆش به نمره کانیا، له گه ل ئەوه شدا هه ر به چاوی بایه خه وه له م نوسینه ده روان.

دوه م / ئەوانه ی که وا دلخۆش نین به نمره کانیا و به دوا ی هه ندی بیرو که دا ده گه رین سه باره ت به چوینتی چاککردنه وه ی ئەو باره خراپه.

لیره دا به شیوه یه کی خیرا زیاتر باس له و ۲ کۆمه له یه ده که م.

◀ ئەگه ر تۆ له بابەتی بیرکاریدا، به شیوه یه کی ئاسایی کۆششده که ییت و ئاسوده ییت و نمره ی خوازاویش به ده ست ده یینیت، له وانیه به بایه خه وه له م نوسینه بروانیت، بیگومان لیره دا هیچ هۆکاریک نیه بۆ گۆرینی ئەو شیوازه کۆششکردنه ی که له سه ری راهاتویت، هه رچوینیک بییت،

لهوانه یه له بهراوردکردنی ئه و شیوازه ی که لهسهری راهاتویت و ئه و تئیینیانه ی که ئیمه دهیخهینهرو، سودیک وهبرگیت.

◀ بهلام ئه گهر تۆ له بابتهی بیرکاریدا، دلخۆش نیت به و نمرانه ی که بهدهست هیناون و بهدوای ریگچارهیهکی گونجاودا دهگهریت، ئه و لیره دا رونکردنه وهیه که ههیه که پیویسته پیشهکی بیخه مهرو، ئه ویش؛ ئه و کهسانه ی که ئاستیان له بیرکاریدا لاوازه، بهسهر ۲ جۆردا دابه شده بن:

جۆری یه کهم ئه م جۆره زۆرتین ژماره ی خویندکاران پیکده هینیت، ئه مانه رۆژانه چند کاتژمیریک به کۆششکردنه وه خهریک ده بن، بهلام هیشتا ههر ناتوان سهر که وتوبن. زۆربه ی ئه و کهسانه ی که سهر به م جۆره ن، یا به شیوازیکی ناریک کۆششده که ن، یا ههر له بنه ره ته وه تیناگه ن چۆن بۆ وانه ی بیرکاری کۆششبه که ن. پیویسته ئه و خویندکارانه ی که سهر به م گروپه ن سود له م ئامۆژگاریانه وه برگرن، ئه گهریش توانایان نه بو هه موی وه کو خۆی جینه جی بکه ن، هیوادارام به و ئه ندازه یه سودی لی بینن که په ره به شیواز و توانای کۆششکردنیان بدات.

جۆری دوهم ئه وانن که و ماوه یه کی زۆر که م به کۆششکردنه وه به سهرده بن. خویندکارانی سهر به م کۆمه له یه هۆکاری جۆراوجۆریان هه یه، هه ندیکیان له بهر ئیشکردن یان به هۆی له ئه ستوگرتنی خیزان، هتد. که ئه مه ش وا ده کات نه توانن کاتی پیویست بۆ کۆششکردن ته رخانبکه ن و سهر که وتوبن. بۆئه وه ی راستگۆ به له گه لئاندا، تۆ ئه گهر له م جۆره کهسانه بیت، ئه م نوسینه ناتوانیت به ته وای یارمه تیت بدات. ئه گهر وا نه بیت خۆشبه ختانه دوای خویندنه وه ی ئه م نوسینه و پهیره وکردنی، کارامه ده بیت.

به داخه وه زۆربه ی ئه و خویندکارانه ی که سهر به م جۆره ن، خۆیان به یه کیک له م جۆره ناژمیرن. زۆریکی تر هه ن نازانن ئه و ماوه یه چهنده که بۆ کۆششیک سهر که وتوو پیویسته، به هه مان شیوه، ریتماییه کان یارمه تی ئه م جۆره ش له قوتابیان ده دات تا زیاتر هه ولبدن .

زۆریکی تر نایانه ویت، ئه و کاتانه ی که به هه ندی شتی تری ژیانانه وه به سهری ده بن، بیگهرنه وه بۆ خویندنه که یان. بیگومان لیره دا پیویسته بریاریکی گرنگ به دیت، راستیه که ی ئه وه یه ئه گهر ده ته ویت سهر که وتوانه قۆناغیکی خویندن بپریت، ئه و پیویسته کاتی گونجاویش بۆ کۆششکردن دابین بکه یه ت.

بیرکاری خلوه نی سنی ئاییه تمه ندی گرنه

1- بیرکاری، ته ماشا کردنی یاری نیه.

ئاتوانیت به تنها چونه ژوره وهی پؤل و گوینگرتن له وانه کانی مامؤستا، فیری بابته تی بیرکاری بیت. بؤ ئه وهی فیربیت، پیویسته چالاکانه له پرؤسهی فیربوندنا به شداریت هه بیت. پیویسته پابه ند بیت به وانه کانتیه وه و ئاگایی له پؤلدا بپاریزیت. پیویسته کومه له تییینه ک لای خؤت تومار بکه ییت. پیویسته ئه رکی ماله وه به جیبه یینی (ته نانه ت ئه گه ر مامؤستا ئه رکی ماله وه ت بؤ دیاری نه کات). پیویسته به پیی خسته یه کی ریکوپیئک کؤششبه کیت، نه ک هه مو کؤششه کت هه لبگریت بؤ شه ویئک به ر له تاقیکردنه وه. به واتایه کی تر، تۆ پیویستت به رۆچونئیکی قول هه یه بؤ نیو پرؤسهی فیربون. راستیه که ی ئه وه یه زۆربه ی خویندکاران پیویستیان به هه ولیکی جیددی هه یه بؤ ئه وه ی له بابته تی بیرکاریدا ده ربچن، هه روه ها به شیوه یه کی گشتی بیرکاری له هه مو بابته کانی تر زیاتر هه ول و کؤششی پیویسته، بؤیه ئه گه ر هه مو هه وله کانت چهند کاتژمیریک به ر له تاقیکردنه وه بیت، ئه وا به زویی بؤت ده رده که ویئت که سه رکه وتن به م شیوه یه زۆر ئه سته مه.

ئه گه ریش توانای ئه وه ت نه بو که وا له پرؤسهی فیربوندنا چالاکی هه بی، چ له ناوه وه ی پؤل یان له ده روه، ئه وا بزانه سه رکه وتنی تۆ له بابته تی بیرکاریدا ده که ویته به ر مه ترسییه کی گه روه وه.

• پیوسته له بنهما سه ره کیه کان تی بگهیت.

ده توانیت ته نها به له بهر کردنی چهند ناو و روداو و که سایه تیه ک له وانهی (میژو) سه ره که وتو بیت، به لام له بیر کاریدا وا نیه، چونکه سه ره رای پیوستیت به له بهر کردنی هه ندی هاو کیشه، له وهش زیاتر، پیوسته بزائیت که چون به کاریان ده هینیت.

بو ئه وهی به باشی به کاریان بهینیت، هه ندیک له هاو کیشه کان پیوستیان به پهیره و کردنی هه ندی مه رجی تایبته هه یه، بو نمونه تو ئه گه ر دو جای ژماره کانت له بهر نه بی، ناتوانیت یه کسه ر یاسای دوجا کردن له هاو کیشه کاندای جیه جیکه یه.

هاو کیشه کانی تر زور گشتین و پیوسته له سه رت ئه و به شانیهی پرسیاره که بناسیته وه که وا دواتر له هاو کیشه که دا به کاریان ده هینیت، ئه گه ر شاره زای شیوازی ئیشکردنی هاو کیشه کان و بیرۆکه کانی پشته وایان نه بیت ئه و به کارهینانیان زور قورس ده بیت، بو نمونه له (کالکوله س) دا ئاسانه بتوانیت هاو کیشه ی ته واکاری له بهر بکه یته به لام ئه گه ر شویتنی گوراوه کانی ته واکاریه که له هاو کیشه که دا نه ناسیته وه، ئه و بزانه هیچ سو دیکت له و شته ی که له بهر ت کردوه، نه بینیه.

۳- بیرکاری بابته تیکه که له که ده کات.

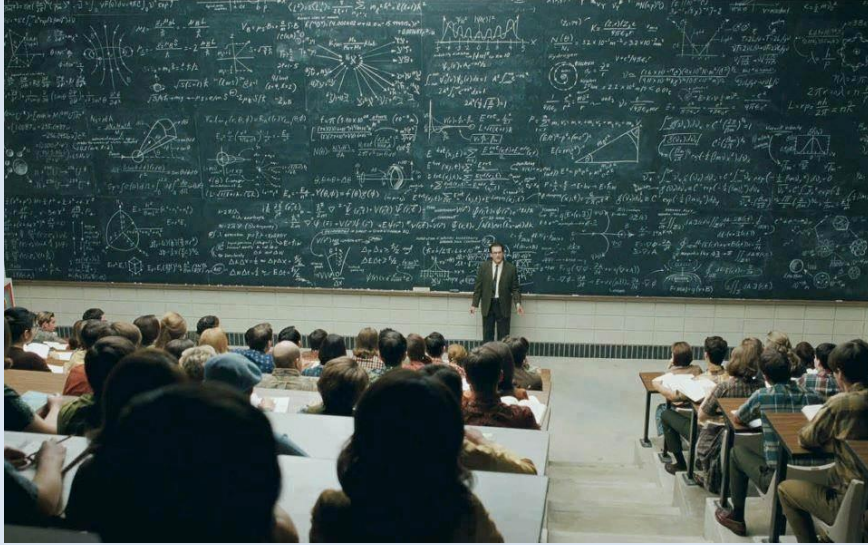
پئویسته هه میسه ئه وهت له یاد بیت که وا وانهی بیرکاری بابته تیکی زنجیره ییه و به ئاسانی که له که ده کات. به شیوه یه ک هه ر شتیک ئه نجامدهیت ئه وا پشت به و بابته تانه ده به ستیت که وا پیشوتر فیری بویته، زانینی بابته تکانی پیشوتریش پشت به زانینی بابته تکانی پیشوتر ده به ستیت. ئاشکرایه بابته تی جهر که وا له زانکو ده یخوینیت، به بی ئه و زانیاریانه ی که وا له ئاماده یی فیری بویت، بو تیگه یشتن زور قورس ده بیت. ههروه ها ناتوانیت هیچ شتیک له جیاکاری و ته واوکاری ئه نجام دهیت ئه گه ر له بابته تی جهر و سیگۆشه تینه گه یشتیتیت.

ئهم سی بیرو که گرنگه مان زانی، ئیستا با به شیوه یه کی وردتر بچینه سه ر تیبینه کان.

*سه رنج بده که وا هه ندیک له تیبینه کان له به ر گرنگی یاخود فره لایه نیان، له شوینی جیاواز دوباره بونه ته وه.

((ریتمای گشتی))

لیره‌دا هه‌ندی ریتمای گشتی باسه‌که‌ین که‌وا زۆر گرنگ و سه‌ر به‌ هیچ یه‌کیک له‌و لایه‌ناشه‌ نین که‌ دوا‌ی
ئهم به‌شه‌ ده‌بخوینیته‌وه‌.

• چونه‌ ژوره‌وه‌ بۆ نیو پۆل. له‌بیرت بیت که‌وا بابه‌ته‌کانی بیرکاری زنجیره‌یین و په‌یوه‌ستن به‌یه‌که‌وه‌،
ئه‌گه‌ر نه‌چیته‌ پۆله‌وه‌، ئه‌وا بیبه‌شه‌ ده‌بیت له‌هه‌ندی بابه‌تی گرنگ، که‌وا له‌ داها‌تودا پیوسته‌ پینان
ده‌بیته‌وه‌.

• له‌کاتی خۆیدا بچۆره‌ ژوره‌وه‌. زۆر جار هه‌ندی ریتمای و ئاگاداری له‌ سه‌ره‌تای وانهدا ده‌دریت و
تۆش ئه‌گه‌ر دره‌نگ بچیته‌ ژوره‌وه‌ ئه‌وا لێیان بیبه‌شه‌ ده‌بیت.

• له‌ناو پۆلدا گوپیگره‌. به‌مه‌به‌ستی وه‌ر گرتنی شتی که‌وا له‌ناو وانه‌که‌دا نیه‌، پیوسته‌ گوی بگریته‌،
به‌زۆری ئه‌مه‌ قورسه‌ بۆ خویندکار به‌لام زۆر گرنگ و کاریگه‌ره‌. هه‌ندی جار بیروکه‌ گرنگه‌کان
له‌سه‌ر ته‌خته‌ره‌ش (سه‌بوره‌) نانوسریت، له‌ جیاتی ئه‌وه‌ مامۆستا به‌ دم ده‌یانلێت.
چاودیری ئه‌و شتانه‌ بکه‌ که‌وا مامۆستا جه‌ختی له‌سه‌ر ده‌کاته‌وه‌، ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر له‌ چند
وشه‌یه‌ کیش پیکه‌اتبو.

ئه‌مه‌ مانای وایه‌ ئه‌و شته‌ زۆر گرنگه‌، چونکه‌ ئه‌و شتانه‌ی که‌وا مامۆستا له‌ تاقیکردنه‌وه‌ ده‌یانه‌ینیته‌وه‌
هه‌مان ئه‌و شتانه‌یه‌ که‌وا له‌ پۆلدا زۆر جار جه‌ختی له‌سه‌ریان کردوه‌ته‌وه‌!

• **تیبینییه گرنه گه کان تۆمار بکه.** ههول بده هه مو ئه و شتانه بنوسیتته وه که وا مامۆستا له سه ر ته خته ره ش ده بنوسیتته وه. له وانه یه کاتیک مامۆستا پرسیار شیکارده کات و تۆش سه یری ده که یه ت، ییت واییت کاریکی ئاسانه، به لام زۆر جار ئاسان ناییت کاتیک که بوخۆت پرسیار شیکارده که یه ت. له م حاله ته دا، بو وه بیره یتانه وه، نوسینی چه ند تیبینییه ک زۆر گرنه گه.

لای هه ندی مامۆستا نوسینی هه مو شتیک له سه ر بابه ته که له وانه یه کاریکی سه خت ییت، له م حاله ته دا، تۆ ده ییت به گویره ی توانا بابه ته که بنوسیتته وه. ئه مه ش وا ده رده که ویت که دژیه ک له گه ل تیبینی پیشو (گوینگرتن) دا دروست ده کات، چونکه نوسین و گوینگرتن له هه مان کاتدا، زۆر جار کاریکی سه خته، به لام به راهیتان و هه ولدان ده توانین خو مان رابه یتن. پیویسته بتوانیت گوینگریت و تیبینییه کانیش له هه مان کاتدا بنوسیتته وه.

• **وانه که ریکۆرد بکه.** ئه گه ر نوسین و گوینگرتن (له هه مان کاتدا) به لاتته وه سه خت بو، ئه وا ده توانیت به مۆبایل وانه که تۆمار (ریکۆرد) بکه یه ت. به لام پیویسته سه ره تا پرس به مامۆستا بکه یه ت چونکه هه ندی مامۆستا هه ن ریگه به و کاره ناده ن.

• **گوینگریه کاتیک که که سیکی تر پرسیارده کات.** ئه گه ر خویند کاریکی تر پرسیاریکرد، ئه وا هه ول بده گوینگریت له هه ردوو پرسیار و وه لامه که ش، له وانه یه هاوړیکه ت پرسیاریک بکات که وا تۆ بیرت لیته کردیته وه.

• **دوای وانه که به تیبینییه کانتدا بچۆره وه.** دوای هه ر وانیه ک پیویسته به تیبینییه کانتدا بچیتته وه. ئه مه ش بو ئه وه ی ئه و خالانه دیاری بکه یه ت که وا لات ئالۆزه و لییان تیناگه یه ت، پاشان به مه به ستی تیگه یشتن، ده توانیت پرسیار له مامۆستاکه ت یان یه کیک له هاوړیکانت بکه یه ت.

• **هه لواسینی پیرست کارته کان.** چه ند کارتیک دروستبکه، هه ندیک چه مک و مانای گرنه گه له سه ر بنوسه، پاشان ده توانیت له ژوره که ت یان ده ورو به رت هه لیانواسیت، بو ئه وه ی له به رچا و بن، ئه مه ش واده کات که بتوانیت ئه و چه مک و دهسته واژانه به باشی له به ر بکه یه ت و سو دیان لی وه ربگریت.

• **فیربه دروست سه رنج بده ی.** چونکه ئاستی زانیاری تۆ ده رده خا و، گه ر سه رنجی بیسود و ناگرنه گه بده ی، مامۆستاکه ت تیروانینیکی خرابی له سه رت بو دروست ده بی.

• **به شداربه له خویندنی به کۆمه ل.** خویندنی به کۆمه ل زۆر به سوده، چونکه له وانه یه هاوړیکانت شتیک یان ریگایه ک بزنان که وا تۆ نایزانیته یان لات ئالۆزه.

• **بەروارە كان دىارى بىكە.** بۇ ئەوۋى بىرت نەچىت، بەروار و كاتى ئەركى مالىۋە ياخود تاقىكردنەۋە كان لە شوئىنىكى بەرچاودا بنوسە.

• **تەرخانكردنى كاتى تەۋاۋ بۇ خوئىتن و ئەركى مالىۋە.** فىربونى بابەتى بىر كارى كاتىكى زىاترى پىئوستە ۋەك لە بابەتە كانى تر. ھەرۋەھا ئەركى مالىۋەش زۆر جار درىژە دەكىشىت و پىئوستى بە كاتى زىاترە. ھەموو ئەمانە رەچاۋ بىكە لە كاتى كات دىارىكردندا.

• **دواى دەۋام، ئەركى مالىۋە جىبە جى بىكە.** ھەموو جارىك كە لە دەۋام ھاتىتەۋە ھەۋلىدە ھەندى كات تەرخان بىكەيت بۇ پىنداچونەۋە و شىكار كردنى ئەو پىسارانەى كەۋا مامۇستا ۋە كو ئەركى مالىۋە دىارى كردون، ئەنجامدانى ئەم كارە بە تەۋاۋى كىشە و تىنەگەشتنە كانت لە ۋانەپەى كەۋا ئەو رۆژە خوئىتدوتە، دىارىدە كات.

ئەركى مالىۋە دوا مەخە بۇ ساتى كۆتايى يان رۆژىك پىش تاقىكردنەۋە ، چونكە ناتەۋاۋى لە جىبە جى كردنى ئەركى مالىۋە، دەبىتە ھۆى ناتەۋاۋى تىگەشىتن لە ۋە بابەتەدا.

• **ئەركى مالىۋە بەبى يارمەتى شىكار بىكە.** دواى شىكار كردنى پىسارە كانى سەرەتا، ھەۋلىدە تىبىنى و نوسىنە كانت لە پىش چاۋ لابه رىت و بۇ پىسارە كانى دواتر تەنھا پىش بە تواناى خۆت بىبەستىت، ئەمەش بە مەبەستى خۆراھىتان بۇ كاتى تاقىكردنەۋە .

• **ھەۋلى بەدەستەپىنانى پىسارى زىاتر بەدە.** خۆت سنوردار مەكە تەنھا بە شىكار كردنى ئەو پىسارانەى كەۋا مامۇستا دىارىدە كات. تا پىسارى زىاتر شىكار بىكەيت، زىاتر كۆترولى بابەتەكە دەكەيت.

• **راھىتان، رايھىتان، رايھىتان.** تا دەتوانىت زىاتر رايھىتان بىكە، چونكە شىكار كردنى پىسارى زىاتر، تاكە رىگەپە لە بەرامبەر كىشە بىر كارىە كاندا. بۇپە تا زىاتر پىسار شىكار بىكەيت، زىاتر ئامادە دەبىت بۇ كاتى تاقىكردنەۋە.

• **درىژە پىدان.** تۆ ناتوانىت يە كسەر لە ھەموو بابەتەكى بىر كارى تىبگەيت. ھەندى بابەت ھەپە كەۋا بەراستى پىئوستى بە ھەۋلىدانى زۆر ھەپە تا بەتەۋاۋى لى تىبگەيت. تاكە رىگاش بۇ زالبون بەسەر ھەندى بابەتدا، برىتپە لە دانىشتن لە مالىۋە و بىر كردنەۋە و ھەۋلىدان بۇ شىكار كردنى پىسارە كان.

پاشان بەزۆرى بۆت دەردە كەويت ئەوھى سەرھتا بەلاى تۆۋە قورس بوۋە شتىكى ئەوتۆ نىھ و بەسەرىدا زال دەبىت.

• **پرسىيارە كۆنەكان كۆبكەرەوھ.** پرسىيارەكانى ئەركى مالموھ و تاقىكردنەوھ بچوكەكان پشت گوى مەخە و ھەموى كۆبكەرەوھ، چونكە سەرچاۋەيەكى باشن بۆ فېربون و خوئامادەكردن بۆ تاقىكردنەوھى كۆتايى سال.

• **كتىبى مەنھەج فەرامۆش مەكە.** گەر لەھەر بابەتلكدا، كە لە پۇلدا باس كراۋە كىشە و گرفتت بۆ دروست بو، بىرت نەچى كىتېبى مەنھەجت ھەيە، چون ھەمىشە نمونەگەلى زىدە لەسەر بابەتەكە و رېنگاى شىكارى جياواز لەخۆدەگرىت، با لە پۇلىشدا باس نەكرابن، دەتوانى بۇيان بگەرېتتەوھ و لىيان سودمەند بىت.

• **داۋاى يارمەتى بگە لەكاتى پىئويستدا.** ئەگەر لە بابەتلكدا كىشەى تىگەيشتنت ھەبو، ئەوا دەتوانىت لاي كەسىك كەلك وەرېگرىت. بۆ نمونە دەتوانىت سەردانى ئوفىسى مامۆستاي بابەت بگەيت، يان مامۆستاي يارىدەدەر، ياخود ھاۋرېيەكى زىرەكى خۆت،،،ھتد.

• **خاۋەنى ھەلوپىستى تەواۋبە.** ھەمىشە ئەوھى لە تۋاناتدا ھەيە ئەنجامى بدە. تەنھا ھەۋلى دەرچون مەدە (ئەمە توشى كىشەى گەورەت دەكات ئەگەر وريا نەبىت)، چونكە لەم حالەتەدا، شكستھىنان لە تەنھا تاقىكردنەوھىك بەسە بۆ ئەوھى ئەو خولە دەرئەچىت. بۆيە پىئويستە لەسەرت، ھەۋلى بەدەستھىنانى باشتىرېن ئەنجام و نمرە بدەيت.

• **چواندى بابەتەكان بە شتەكانى ژيانى رۆژانە.** ھەۋلبدە تا دەتوانىت لىكچواندن دروستبەكەيت لە نېوان ئەو بابەتانەى كە دەيانخوئىتت لەگەل دياردە و روداۋەكانى ژيانى رۆژانەدا. بۆ نمونە ياساى ئەگەرەكان (probability) دەتوانىت بەكاربھىنرىت بۆ پىشېنىكردن يان ديارىكردنى دەرەنجامى روداۋىك يان يارىيەك يان راکىشان يان قومارىك،،،ھتد.

• **ھەۋلبدە كە تىبگەيت.** ھەۋلمەدە كە شتەكان تەنھا بلىتتەوھ يان بيانوسىتەوھ، بەلكو بابەتەكان بە تىگەيشتىكى قولۋە فېربە، ھەر دەستەواژەيەكت بەرچاۋكەوت، بەشىۋەيەكى لۆژىكى و ھزرى بەدۋاى ماناكەيدا بگەرې.

((رئیمایی تاییهتی))

گۆرئوهی تیبینی

لیره دا هه ندی رێتمایی ده رباره ی کۆرئوهی تیبینی ده خه یه پرو.

- له پۆلدا گوئیگره. ته نهها ئه و شتانه مه نوسه که وا مامۆستا له سه ر ته خته ره ش ده ینوسیت، چونکه هه ندی بیرۆکه ی گرنگ هه ن که وا مامۆستا ته نهها به ده م ده یانلێت و نایانوسیته وه.
- رۆنکردنه وه کان بنوسه. هه ولیده ئه و رۆنکردنه وانه ی که وا مامۆستا ده یانلێت بیکه یه ته تیبینی و بینوسیته وه، چونکه زۆر جار مامۆستا بۆ هه ندی حاله تی تاییه تی ته نهها به زوبان رۆنکردنه وه ده دات و نایانوسیته وه.
- چه مک و ده سه واژه گرنگه کان بنوسه. ئه گه ر مامۆستا جه ختی له سه ر شتیک کرده وه و چه ند جاریک دوپاتی کرده وه ئه وا لای خۆت به تیبینی بینوسه. چونکه مامۆستا ئه و شته به گرنگ ده زانیت و ئه گه ریکی زۆری هه یه که وا هه مان شت له تاقیکردنه وه دا بیته وه.
- پرسیار له مامۆستاکه ت بکه. ئه گه ر شتیک رۆن نه بو، ئه وا ده توانیت پرسیار له مامۆستاکه ت بکه یه ت.

• **ئه وه دهسته واژانه بنوسه وه که وا لئی حالی نابیت.** له ههر وانیه ک که وا ماموستا پیشکەشی ده کات، ئه گەر تییدا له شتیک حالی نه بویت، ئه وا له که ناری لاپه ره که دا نیشانی بکه و هیما ی بو رابکیشه. یاخود چهند دیریکی بو به جی بهیله، تا دواتر لای که سیک رونکردنه وهت دهسته که ویت و پریده که یته وه.

• **به تیبینییه کانتدا بچۆره وه.** ههر که گه رایته وه بو ماله وه، دوباره به تیبینییه کانتدا بچۆره وه. له ههر شویتینکدا هه له یان که م و کورتی هه بو، چاکیکه ره وه. ههروه ها ههر شتیک که له قوتابخانه، له بهر نه بونی کات توانات نه بوه بینوو سیت، ته واوی بکه.

• **پیداچونه وه به ریکوپینکی.** له کاتگه لیتی جیاوازدا، بو ئه وه ی ته واو زانیاریه کان بهیینه وه بیر و فیریان بی، به ریکی پیداچونه وه به تیبینییه کانتدا بکه. هه میسه وا بیربکه ره وه که له ههر ساتینکدا بی، ئه گه ری هه یه پیوستت به و زانیاریانه بیت، بویه چهند ده کری زوتر فیریان به.

• **ئه گه ر هاورییه کت له شتیک تینه گه یشتبو و داوای یارمه تی لیکردیت،** ئه وا هه ولبده به جوانترین شیوه بابه ته که ی بو باسبکه ییت. له م ریگه یه وه، نه ک ته نها که سی به رامبه ر به لکو بوخویشت زۆر شتت بو رون ده بیته وه و فیرده بیت.

داوای هاوکاری بکه

له بیرکاریدا کاتیک دوچارای کیشهی تیگیشتن ده بیتهوه، ئهوا داواکردنی هاوکاری یه کیکه له کاره ههره گرنهگان، بویه لپردها چهند تیبنیهک لهو باره بهوه ده خهینه پرو.

• له کاتی پئوستدا، داوای یارمه تی بکه. خۆت دورمه گره له داواکردنی یارمه تی. ههر که دستت کرد به شیکارکردنی پرسیاره کان، ئهوا ده توانیت داوای یارمه تی بکهیت. بیرت نه چیت بیرکاری بابته کیکه خیرا که له که ده کات، ئه گهر به زوترین کات داوای هاوکاری نه کهیت ئهوا بابته کان له سهرت که له که ده کهن و پاشان ناتوانیت له بابته کانی داهاتو تی بکهیت.

• له ناو پۆلدا پرسیار بکه. بهم ریگیه ئه وهی ده ته وی دستت ده که وی، بویه گرنگی به چالاکی ناویۆلت بده.

• سهردانی ژوره کهی مامۆستا بکه. مامۆستا چهند سهعاتیک کاتی زیادهی ههیه، بویه به دهرفه تی بزانه و سودی لی وه ربگره!

• له گه ل هاواریکانت گروپیک ریک بخهن. زۆر خویندکار پیمان وایه خویندن به کۆمه ل سوودبه خشه، چونکه ههر خویندکاریک و به شیوازیکی جیاواز بیرده کاته وه، ئه م جیاوازیه ش واده کات له هاواریکانت هه فیری شتاتیک بیت که بیرت لینانه کردوه ته وه.

• سهردانی مامۆستای یاریده دهر بکه. ئه گهر خویندنگه کهت مامۆستای یاریده دهری هه بو، ئهوا که لکی لیوه ربگره، چونکه ئه و بۆ هه مان مه به ست له وییه!

• **مامۆستای تاییه تی بگره.** زۆریک له مامۆستایان به پاره وانه ده لێنه وه، بۆیه ده توانیت مامۆستایه کی تاییه تی به کری بگریت، تا وانه ت پی بلیته وه.

• **پرسیاری به سود بکه.** وتی "من تینه گه یستم" یان "رون نیه" بۆ داواکردنی یارمه تی زۆرباش نیه، چونکه ده برپینکی جوان نیه و مامۆستاش ناتوانیت وه لامت بداته وه. له پرسیارکردندا، به وردی ئاماژه به و شته بکه که لێی تینا گه یته.

ئه گهر به شیوه یه کی ناریک پرسیار بکه یته، ئه وا زۆریک له مامۆستا کان وه لامت ناده نه وه. ئه گهر له شتیکی حالێ نه بوی، شتیکی ئاساییه، به لام له سه ر تۆ پیویسته به دیاریکراوی کیشه که ت به مامۆستا بلیته.

ئایا له کام چه مک تینه گه یشتویت؟ ئایا له خالی ده سپیکدا کیشه ت هه یه؟ ئایا له شیکارکردنی پرسیاردا، نازانیت چۆن چه مکه کان به کار به ییت؟ ،،، هته د.

• **هه میشه هه ولی خۆت بده.** کاتیک هاو کارییان کردیت، باوه ربه خۆبونت په ره پییده و هه وله کانت بخه ره گهر بۆ روه روه بوونه وه ی کیشه کان. به مه ش ئه و که سه ی که یارمه تیت ده دات ده گاته ئه و باوه ره ی که وا تۆ به راستی کیشه ت هه یه. چونکه زۆریک له مامۆستا کان خۆیان به خۆیند کاریکه وه خه ریک ناکه ن ئه گهر بزانه تهمه له و هه ولنادات.

که چوی بۆ لای مامۆستا، هه ندیک له و پرسیارانه ی پیشانیده که خۆت شیکارت کردون، به مه ش به تیریکی دو نشان ده پیکیته، یه که م، ئه مه وا نشان ده دات که تۆ که سیکی زیره کیت و هه ولده دیت، دوه میش، وا له مامۆستا ده که یته به دوای خاله لاوازه کانتدا بگه ریت، ئه مه ش به مه به ستی یارمه تیدانت و راستکردنه وه ی هه له کانت.

• **ته نها له کاتی پیویستدا یارمه تی بخوازه.** داواکردنی یارمه تی کاریکی باشه، به لام مه یکه به خو و هه ندیجاریش پشت به خۆت به سه ته، بیر بکه ره وه و به دوای وه لام و شیکاره کانتا بگه ری.

ئەركى مالهوه

لېره دا به شيوه يه كى گشتى باس له ئەركى مالهوه ده كەين ، به لام له بهشى دواتردا به وردى باس له شىكارکردنى پرسياره كانى ئەركى مالهوه ده كەين.

• **له مه بهستى ئەركى مالهوه تىبگه.** مامۆستاكان دوزمن نين و به و مه بهستەيش ئەركى مالهوه ت پى نادەن كهوا بىزارت بكەن يان له كاتت بگرن.
له ئەركى مالهوه دا، به مه بهستى تىگه يشتنى زياتر له بابە ته كه و كارامه كردنى خویندكار له شىكارکردنى پرسياره كاندا، مامۆستا هەندى نمونهى گونجاو بو خویندكار دياریده كات. له بهر ئه وهى بیرکاری بابە تىك نيه كه به شيوه ي گفتوگو يان گوینگرتن راسته وخۆ لى تىبگه يت. زۆربه ي خەلكى پىويستيان به وه يه خويان هه ولى شىكارکردنى پرسياره كان بدن، تا به جوانى لى تىبگه ن، ئەمه ش ئامانجى سه ره كى ئەركى مالهوه يه.
ناپى له بىريشمان بچیت، له پۇلدا كاتىك كه ته ماشاى پرسيار شىكارکردنى مامۆستا ده كه يت، له وان هيه به لاته وه كاریكى ئاسان بىت، به لام دلنیا به ئاسان نا بىت كاتىك كه بوخۆت به و كار هه لده ستیت .
ههروه ها ئەگه ر هه ولى شىكارکردنى پرسياره كانى ئەركى مالهوه نه ده يت، ئەوا بىگومان ناتوانیت بزانی ت ئاستى تىگه يشتنت له و بابە ته دا چه نده.

• **ئەركى سه رشانت بنوسه وه.** پىويسته به وردى ئەركى سه رشانت به به روا ره وه بنوسيته وه، ئەمه يان له وان هيه به لاتانه وه تىبىنييه كى بى بايه خ بىت، به لام نه كردنى، يه كى كه له وه هه لانه ي كه وا زۆر جار خویندكار له گه ل ئەركى مالهوه دا دوباره ي ده كاته وه.

• **ئەركى سه رشانت راسته وخۆ بنوسه وه.** پىويسته هه ولیده يت به پى توانا نوسينه وه ي ئەركى سه رشانت دوانه خه يت و يه كسه ر دواى ته واوبونى وان هه كه بىنوسيته وه، چونكه كاتى زۆرى به سه ردا نه چه و و شته كانیشت باش له بیره و به دواخستنى بىرت ده چىته وه.

زۆر جار ئەو شتەى كە مامۇستا لە پۇلدا دەيلىت زۆر جىيى بايەخ نىە بەلاتەو، بەلام كە كاتى شىكار كىردنى ئەركى مالمەو ەات، بەرونى گىرنگى ئەو تىبىنيانەت بۇدەردە كەوئت.

• **خۆت رېكىبخە.** لە كاتى شىكار كىردنى پرسىارە كانى ئەركى مالمەو دا، ەەولبىدە ەەموو ئەو شتانە كۆبكە يتەو ەە پەيوەنديان بەبابەتە كەو ەەيە، وەكو دەستىنوس و تىبىنيە كانت.

• **پىداچونەو.** ەەموو ئەو ەى كە خوئندوتە پىداچونەو ەيەكى باشى تىدا بكە و ەەروەها دوپارە بە نمونە شىكار كراو ەاندا بچۆرەو ە دلنبا بە لەو ەى كە بەباشى ئاشناى بىرۆكەى بابەتە كەيت، پاشان ەەر ەەلەيە كەت بىنى كە لەلایەن مامۇستاو، كرابوو دىارى بكە.

ئەو ەى من بىزانم، لە كاتى شىكار كىردنى ئەركى مالمەو دا يەكىن لە گەورەترىن بەربەستە كان كە دىتە رېيى خوئندكار، برىتە بە فرامۇش كىردنى تىبىنى و دەفتەرى نمونە كان، چونكە ئەوان سەيرىكى نمونە كە دەكەن و ئەگەر نەزانن شىكارى بكەن ئەوا يەكسەر دەستەلدە گىرن و دەچنە سەر نمونەى دواتر، بىئاگا لەو ەى ئەگەر سەيرى تىبىنى و نمونە شىكار كراو ەان بكەن، يارمەتتەيەكى باشيان دەدات لە شىكار كىردنى ەەر پرسىارى كىدا.

• **ەەر شتە و بە ئاراستەى خۇيدا بىە.** ەەول بىدە ەەرىەك لە پرسىارە كانى ئەركى مالمەو ەە و پرسىارە تايبەتە كان بە رىگای خوئان شىكار و خوئندنى بۆ بكەى.

• **خۆشنىسبە.** ەەولبىدە خەتت جوانبەكەيت، چونكە ئەمە سەرەتا ئاسانكارىيە كە بۆ خۆت كاتىك بۆ تاقى كىردنەو ە كۆششە كەيت، پاشان بۆ مامۇستايىش لە كاتى راست كىردنەو (تصحىص)ى پرسىارە كان و نمرە پىداندا.

• **ەەمو ەنگاوە كانت پىشانبىدە.** ەەولبىدە شىكارى ەەمو ەەنگاوە كان بە وردە كارىو ەە بخەيتەرو، نەو ەك تەنھا ئەنجامىكى روت. زۆرىك لە مامۇستايان ئەم حالەتە بە كەم و كورى دەبىنن و پىي قايىل نابن، ئنجا ەىچ ەەنگاوتىكىش مەپەرتنە، چونكە بەبى نوسىنى ەەنگاوى دوهم مامۇستا نازانىت چۆن لە ەەنگاوى يەكەمەو ە گەيشتوت بە ەەنگاوى سىيەم، ەەروەها گىرنگە بۆ زانىنى ەەبونى ەەلە لە ەەنگاوى دوهمدا. ەەرچۆنىك بىت، نوسىنەو ەى ەەنگاوى دوهم (گەر ەەلەيشى تىدا بىت) باشتەر و نمرەبەكى كەمترت لى دەروات بە بەراورد بەو ەى كە ئەو ەەنگاوت پەراندىت و نەتنوسىبىت.

• **شىكارە كەت بىشكەنە.** ەەموو جارىك بگەرپرەو ەە سەر ەەمو شىكارە كە و بەوردى بىشكەنە و ەەر ەەلەيەكى ژمىرىارى يان ەىمايت بىنى راستىبەكەرەو.

شیکارکردنی پرسیار

لیره دا به شیوه یه کی ورد باس له چوئیتی شیکارکردنی پرسیاره کان ده کهن.

• **پرسیاره که بخوینه وه.** به مه بهستی تیگه یشتن له داواکاریه که ی، هه مو پرسیاره که به وردی بخوینه وه. زوریک له خویندکاران، به چاو خشاندنیکه خیرا به پرسیاره که دا، یه کسه ده سته که ن به شیکارکردنی و وا پیشان ده دن که له پرسیاره که تیگه یشتون. ئه وه ی من بینیتیم، ئه مه یه کیکه له گه وره ترین هۆکاری له ده سه تدانی نمره له کاتی تاقیکردنه وه دا.

• **دوباره پرسیاره که بخوینه وه.** دوا ی ئه وه ی که داواکاری پرسیاره که ت زانی، دوباره پرسیاره که بخوینه وه. ئه م جاره به مه بهستی هیل به ژیردا هیتانی پندراوی پرسیاره که و نه زانراوه کان، هه روه ها له داواکاری پرسیاره که دلنیا به ره وه.

• **ئاماده کاری.** هه موو پندراو و داواکاری پرسیاره که به بی که م و کوری له شوئیتیکدا بنوسه وه.

• **هیلکاریه ک بکیشه.** ئه گه هیلکاریه کی ریکوپیک بکیشیت و ئه وانه ی که دروان و داواکاران دیاریه که یه ت، هه ندی جار ئاسانکاریت بو ده کات له چوئیتی شیکارکردنی پرسیاره که دا، بو یه ئه مه بیرۆکه یه کی باشه ئه گه ر خۆمانی له سه ر رابهینین.

• **پلانیک دابریژه.** هه ولبده ئه وه ی پیویستت پیی ده بی له شیکارکردنی پرسیاره که دا، له میشتکدا ده ستیشانی بکه یه ت. ئه و یاسایانه ی که پیویستت پییان ده بیت جیا یان بکه ره وه. هه روه ها به دوا ی ئه و هه نگاوانه دا بگه ری که ده تگه یه نیت به شیکاری کۆتایی پرسیاره که.

- **وینای مه که به لکو بینوسه وه.** هه ولمه ده که شیکاری پرسیاره که له میشتدا وینای بکهیت و دایپریتیت، به لکو هه همیشه لهسه ر کاغز ههنگاوبه ههنگاو شیکاری بکه و بینوسه وه، چونکه شیکارکردنی هزری ورد نیه و ئه گه ری هه یه که ئه نجامیکی هه له ت بو بدات به دهسته وه.
- **لهسه ر نمونه ی هاوشیوه کاربکه.** ئه گه ر چوئیتی شیکارکردنی پرسیاریک به لاته وه ئالۆز و سهخت بو، هه ولبده نمونه یه ک بدۆزیته وه که هه مان بیرۆکه ی تیداییت به لام به شیوه یه کی ساده تر، کاری لهسه ر بکه و پاشان به رواردیان بکه.
- **کار لهسه ر پلانه که بکه.** هه ر که پلانیکت دۆزیه وه، کاری لهسه ر بکه تا ده گهیت به ئه نجامی کو تایی.
- **شیکارکردنه کهت بپشکنه.** ئایا شیوازی شیکارکردنه کهت دروسته؟ ئایا وه لامه کانی تو ژیرانه یه؟ به مه بهستی پشکنین، ئه گه ر کرا، ئه نجامه کهت له کو تاییه وه بو سه ره تا بگه ریته وه.
- **به پرسیاره که دا بچۆره وه.** هه ر که پشتراستتکرده وه که وا شیکارکردنه کهت راسته و کیشه ی نیه، بگه ریته وه بو پرسیاره که. ئه و دهسته واژه و یاسا و ریگایانه ی که له شیکارکردنی پرسیاره که دا به کارت هیتاوان، جیا یان بکه ره وه، ئه مه ش بو ناسینه وه و گرتنه به ری هه مان ریگا له شیکارکردنی پرسیاریکی هاوشیوه، که ئه گه ری هه یه له داها تودا توش ت بیته وه.

كۆشكرىن بۇ تاقىكرىنەۋە

لېرەدا، دەر بارەى چۆئىق كۆشكرىن بۇ تاقىكرىنەۋە، ھەندى رېئماى دەخەينەرو.

• شوئىق ئارام بۇ كۆشش كرىن دەستىشان بكة. لە شوئىق ئارامدا كۆشش بكة و لە گۆرانى و تەلەقزىو و مۇباىل دورىكە ۋەرەۋە، چونكە لە شوئىق ئارام و بىدەنگدا، تواناى سەرنجدانى مىشك زىاتر دەبىت و زوتر لە بابەتە كان تىدە گەيت.

• لە رۆژى يەكەمەۋە دەستىبىكە. پىۋىستە ھەمىشە بۇ تاقىكرىنەۋەى دواتر، رۆژانە ھەندىك بخوئىن، ياخود ھەۋلبدە (بە لايەنى كەمەۋە) دوو- سى رۆژ پىش تاقىكرىنەۋە دەستىبىكەيت. ھەرگىز شەۋىك پىش تاقىكرىنەۋە دەست بە كۆشكرىن مەكە.

• شەۋ، باش بخەۋە. شەۋىك پىش تاقىكرىنەۋە باش بخەۋە، ئەمە يارمە تىدەرە بۇ ئەۋەى بحەسىتەۋە و بەئاگا و وردبىت لە كاتى تاقىكرىنەۋەدا.

• لىستىك بۇ چەمك و دەستۋاژە كان دروست بكة. بە تىبىنە كاندا بچۆرەۋە و لىستىك بۇ كورتكراۋەى چەمك و دەستەۋاژە گرىنگە كان دروست بكة. لە ناسىن و چۆئىق بە كارھىئانان خۆت دلنابكەرەۋە.

• به شىكارى پرسىاره كانى ئەركى ماله وهدا بچۆره وه. تهنه چاو به شىكاره كاندا مه خشينه، به لكو به شيوه كه كى ئاسايى دوباره شىكارىان بكه وه. دوباره كردنه وهى ههنگاوه كان يارمه تيدره بو ئه وهى دوباره بىرتبته وه. ههولبده له كاتى شىكار كردندا تهنه پشت به خۆت بهستىت و سهبرى شىكاره كانى بيشوتر نه كه يت.

• به كتيب و دهفته ره كه تدا بچۆره وه. نمونه شىكار كراوه كان ديارى بكه و دوباره ههولبده شىكارىان بكه يته وه، به تايهت ئه و نمونانهى كه وا ده كه ونه كو تايى هه به شىك له كتيب كه.

• بو خاسيه ته كانى ناسينه وهى پرسىاره كان بگه رى. كاتىك پرسىارىكى ئەركى ماله وه شىكارده كه يت، ده زانى پرسىاره كه سه ر به كام به شه و چوئيش شىكار ده كرى، به لام له كاتى تا قى كردنه وه دا، ئه م زنده زانىاره به سودهت نيه تا يارمه تىت بدات. بويه كاتىك كه به پرسىاره كانى ئەركى ماله وه دا ده چيته وه، هه ميشه چاوت له سه ر ئه و خاسيه تانه بىت كه چه شنى پرسىاره كانى پى دهناسرى ته وه، تا له تا قى كردنه وه شدا به ئاسانى بيان ناسيته وه.

• خۆت رابىنه بو تا قى كردنه وه. وا دابنى كه له تا قى كردنه وه دايت، هه ندئ نمونه به شيوهى هه ره مه كه بدۆزه وه و كاتى ديارى كراو بو خۆت دابنى، ئنجا كتيب و دهفته ره كانت با له بهر ده ستدا نه بىت. پاشان هه ولى شىكار كردنىان بده.

ئه نجامدانی تاقیکردنه وه

ئه نجامدانی تاقیکردنه وه یه کینکه له و کاره زور گرتکه کانه ی که وا له بابه تی بیرکاریدا ئه نجامی ده دهیت، بویه پیوسته باشترین ههول بدهیت. لێزه دا هه ندی زینای ده خه بیه رو که بو کاتی تاقیکردنه وه زور پیوستن.

- ئارامی پیش تاقیکردنه وه. خۆت دوربگره له پیداجونه وه ی خیرا له ساتی کوتایی پیش تاقیکردنه وه دا، چونکه به و کاره ت خۆت توشی شله ژانی دهرونی و نادلنیایی ده که ییت.
- ئارامی له کاتی تاقیکردنه وه دا. ئه مه هه نگاوی یه که مه بو ئه وه ی به سه ره که وتویی له تاقیکردنه وه یه کدا ده ربجیت. به لام به داخه وه، ئه مه یه کینکه له کاره هه ره سه خته کان. هه لچون و شله ژان له کاتی تاقیکردنه وه دا له وانیه وات لینکات شتیکت بیر بجیت یان وه لامی پرسیاریک به به تالی جی به نیلیت. خراپترین شت له کاتی تاقیکردنه وه دا بریتیه له "ترس".
- زیره ک به. پیوسته به سی هه نگا و وه لامی پرسیاره کان بده یته وه. سه ره تا، وه لامی ئه و پرسیارانه بده ره وه که به باشی وه لامه کانیا ن ده زانیت. دواتر، وه لامی ئه و پرسیارانه بده ره وه که پیت وایه وه لامیا ن ده زانیت، به لام دلنیا نیت. دوا جار، ئه وه ی ماوه ته وه و به لاته وه قورسه ،هه ولیکی باشی له گه لدا بده.
- ئاگات له کات بیت. سه یری کاتزیر بکه. کاتیکی ئیجگار زور به پرسیاریکه وه به فیرومه ده! ئه گه ر وا بکه ییت، له وانیه نه توانیت فریای پرسیاره کانی تر بکه ویت و پاشان به و هویه وه نمره یه کی زورت لی ده شکینریت.

• **ئه گهر گیرتخوارد، بیهرینه.** ئه گهر له پرسایریک گیرتخوارد، ئهوا جینهیله و ههلیبگره بو دوايي و بچوره سهر پرسایریکی تر. کاریک مه که بو وهلامدانه وهی یه ک پرسایر و به دهسته یانی ۱۰ نمره، دو پرسایری تر له دهسته دیت که ۲۰ نمره ی له سه ره، چونکه تو به م کارهت هه موو کاته که به فیرۆده دهیت.

ئه گهر سه رنجتداییت، ئه م تیبینه زور له وهی پیش خو ی ده چیت، به لام هه ریه که یان گرنگی خو یان هه یه به شیوه ی جیاواز.

• **هه موو شیکاره کانت پیشانده.** تا پیتده کریت شیکار کردنه که ت به شیوه یه کی رون و ورد بنوسه، بو ئه وهی ماموستا بزانییت تا چه ند له بابته که تیگه یشتویت. هه ولبده ئه نجام و وهلامه کانت ژیرانه بن. ئه گهر وهلامه که ت هه له ش بو، ئهوا ماموستا له سه ره هه نگاهه کان نمره ت بو داده نی. بو یه هه رگیز شته کان به بو شی جی مه هیله، چون دوايي فیرکاره که ت نازانی چیت له میشکدا بوه و چون لی تیگه شتویت.

• **هیچ پرسایریک به به تالی جیمه هیله.** هه رگیز وهلامی هیچ پرسایریک به به تالی جیمه هیله، ته نانه ت ئه گهر چونیته تی وهلامدانه وهشت نه زانی، ئهوا هه رچی به میشکتدا هات بینوسه. له وانیه ماموستا نمره یه کی که مت له و ریگه یه وه پیدات. راسته ئه و نمره یه مسوگه ر نیه، به لام هه رچونیک، له وه باشتره که هیچ نه نویست و به مسوگه ری هیچ نمره یه ک به ده ست نه هیئیت!

• **پرسایره که به وردی بخوینه وه.** پیش وهلامدانه وه، هه ول بده پرسایره که به وردی بخوینته وه، ئه گهر ماموستا داوای وهلامدانه وه یه کی تایبه تی بو پرسایریک کرد، ئهوا دلنیا به ره وه له ئه نجامدانی داواکاری پرسایره که.

• **ئایا وهلامه که ت قایلکه ره ؟** دلنیا به ره وه له وهی کهوا وهلامه که ت لوژیکی و قایلکه ره.

• **به وهلامه کانتدا بچوره وه.** ئه گهر کات هه بو، ئهوا دوباره به هه مو وهلام و شیکاره کانتدا بچوره وه. ئه مه ش واتا سه ره له نو ی پرسایره کان شیکار بکه ره وه.

له مئالعات پند وریگره

هیچ شتیگ وهک ههلهکان ناتوانن فیئمان بکن، بویه نایی له ههله بترسین و پئوسته وانهی لیوه قیریین. لیره دا هندی رینمایی لهو بارهیهوه دهخهینه پرو.

- به شیکاری پرسیاره کانی ئهرکی مالهوه و تاقیکردنه وهدا بچۆرهوه. ههر کارتیک که پرسیاره کانت بهرچاوکهوت، ئهوا به داوی ههر ههلهیه کدا بگهری که ئه نجامت داوه و پاشان راستیکه رهوه.
- له ههلهکان تیگه. ههر کارتیک که ههلهیه کت بهرچاوکهوت، ههول بده لپی تیگهیت و بزانه چی وای کردوه بیته ههله. پاشان زانیاری لهسه ر کۆبکه رهوه، ئه مهش بۆ ئه وهی ریگری له دوباره بونه وهی بکهیت.
- داوای یارمهتی بکه. ئه گهر ههلهیه کت دۆزیه وه و نه تزانن چۆن راستی بکه یته وه، ئهوا داوای یارمهتی له مامۆستا یان مامۆستای یاریده ده ر یان هاو پۆلیکی خۆت بکه، به مه بهستی راستکردنه وهی.
- ههلهکانی پهله کردن. ئه گهر پیتو ابو به بهرده وامی ههلهی ژماردن یان رینوسی دوباره ده که یته وه، ئهوا ههول بده که له سه رخۆتر بیت له کاتی شیکار کردندا. زۆریه ی ئه م ههله کردنانه به هۆی پهله کردنی خویند کاره وه روده دات، چونکه لهو کاته دا ئاگایی له دهست ده دات و نازانییت چی ده کات.

• **هه له دوباره کان.** ئه گه به به رده وامی له جوریکی دیاریکراوی پرسیاردا، هه له ت دوباره کرده وه، ئه وا له وانیه به باشی له مه بهستی چه مکیک یان دهسته واژه یه ک که له پشتی پرسیاره که وه یه، تینه گه یشتبیتیت.

بویه بگه ری و هه ندی پرسیار شیکارکراو بدۆزه وه و هه ولیده له و شته تیگه یه که هه له ی تیدا ده که یه و به لاته وه نارونه.

• **لیستیک بو هه له کان دروستبکه.** بو ئه وه له لانه ی که به به رده وامی دوباره یان ده که یته وه، لیستیک دروست بکه به ناوی لیستی هه له کان. له به رامبه ر هه ر هه له یه کدا، راسته که ی بنوسه وه. پاشان دوا ی شیکارکردنی هه ر پرسیاریک، به لیسته که تدا بچۆره وه، ئه ویش به مه بهستی پاککردنه وه ی شیکاره که ت له هه له باوه کانت.